

[Shri T. T. Krishnamachari.]
 always, but up to a point; you cannot compel or ask the industry to take second grade. That is the point that I would like to urge. My hon. friend need not be uneasy because he brought that thing to me. I said that this is a matter in which 'you have got to go to school; you have got to learn this important consideration.' There is the consumption demand. I cannot compel people to buy breakfast food in this country. The breakfast habit is practically dying out. It may be a good thing but you cannot do by manufacturing breakfast food. The people have got to buy them. You can purchase the technical know-how, you can purchase the foreign talent but consumer demand is something to which our Indian capital, our Indian industry or Indian industrialists have not devoted much time. It is a technique; you have got to make a person buy more than what he wants. That is a technique that is brought about by this new type of concerns that are flourishing in England, namely, any person comes and buys what he wants. There is no selling agent; there is no salesman behind the country but it is so arranged that if a man wants to buy a tooth paste he goes round to pick that tooth paste but he sees several others and he thinks, 'probably my wife would be pleased if I took a bottle of jam for her' and then he says 'the child is there' and he takes a carton of crunches. He then goes to the counter and pays the sum. Instead of paying the one shilling or whatever it is for the tooth paste, he pays 15 or 20 shillings. The increase in this method of selling over the previous counter selling is something more than 400 per cent., 440 per cent. or 450 per cent. This is a psychological matter. If he comes into a shop, he says something which is given and then he pays up and goes away. In the other case, he buys things which are not immediately necessary. When he starts from the house he is governed by the extent of his purse rather than by his inclination. This is a kind of technique which has got to be studied and I

would humbly suggest the opening of schools to teach the industrialists that they must study consumption tastes of the people. They must know consumption technique. That is all for consumption. But as regards the points that my hon. friend Mr. Ghose made, I would like again to urge on my hon. friend who, I know, is a good enough economist—he knows industry and he knows the protection—to realise the fact that Government have got to be extremely careful. We cannot be stampeded into taking a false step by vested interests or by the propaganda that they make.

SHRI B. C. GHOSE: I may only say that that was not my point.

MR. DEPUTY CHAIRMAN: The question is—

"That the Bill be returned"

The motion was adopted.

MR. DEPUTY CHAIRMAN: The House stands adjourned till 2.30 P.M.

The House adjourned for lunch at one of the clock.

The House reassembled after lunch at half past two of the clock, MR. DEPUTY CHAIRMAN in the Chair.

THE TAXATION LAWS (EXTENSION
 TO JAMMU AND KASHMIR) BILL.
 1954.

THE DEPUTY MINISTER FOR FINANCE (SHRI A. C. GUHA): Mr. Deputy Chairman, I beg to move:

"That the Bill to provide for the extension of certain taxation laws to the State of Jammu and Kashmir and for matters connected therewith, as passed by the Lok Sabha, be taken into consideration."

Sir, this Bill has a history behind it. At the time of the achievement of independence, there were about 600 and odd Native States or Princely

States interspersed throughout the length and breadth of India. When the Constitution was promulgated in January 1950, all other States integrated with India but Jammu and Kashmir integrated only in three subjects. In fact other States made formal or informal integration even in 1947-48, but there were either some misgivings in the minds of the rulers of Jammu and Kashmir or there might have been some political wire-pullings from some unseen sources; and Jammu and Kashmir State did not integrate then and did not integrate even at the time of the promulgation of the Constitution in January 1950. It integrated only in three subjects, defence, foreign affairs and communications. So there was a limitation on this House as to the scope of the legislations passed by this House and Parliament was not authorised to pass any Bill, except on those three subjects, which might have its applicability to the State of Jammu and Kashmir. Hon Members may recollect that in almost all the enactments and legislations passed by this House, in the short title, a proviso was being put that the Act would extend throughout the whole of India except Jammu and Kashmir.

I know, Sir, the Members were not taking that proviso with good grace, there was deep resentment about that proviso. From time immemorial Jammu and Kashmir were parts of India, geographically, culturally and ethnologically. There cannot be any question that the regions now comprising the State of Jammu and Kashmir were integral parts of India from the earliest ages of Indian history. So this limitation on this House was really and rightly resented by the Members of this House as also by the public. Sir, the Constitution, about which we are so much proud, practically did not apply to the Jammu and Kashmir State except on those three subjects. Long discussions took place. Sometimes angry words were uttered in this House or in the other House, anyhow in this Parliament. Impatience of the Members was expressed on

many occasions about this reservation of the Constitution and this limitation on the power and authority of this House. Then in 1952 some discussion took place between the Government of India representatives and the representatives of Jammu and Kashmir. Some tentative agreement was reached but then those agreements could not be given effect to as it was thought necessary that further investigation and enquiry should take place. So things dragged on.

I do not like to recapitulate here the internal affairs of Jammu and Kashmir during these years. Members know them quite well. I think this is not the occasion to recapitulate those things. Then in December 1953 the Jammu and Kashmir Government expressed a desire that they should discuss this matter of full and complete integration of the State with India. That discussion took place in January 1954. Certain agreement was reached and in February 1954 the Constituent Assembly of the Jammu and Kashmir State approved that agreement and finally put its seal of approval on the integration of the State of Jammu and Kashmir with India. Then on 14th May 1954 the President issued an Order under article 370 of the Constitution the Constitution (Application to Jammu and Kashmir) Order, 1954. If hon Members will look into this Order, they will find that with few exceptions this Order enforces the whole of the Constitution of India in the State of Jammu and Kashmir and this Bill is only giving the formal and legal shape to that fact and there also this Bill will deal only with financial matters, matters, which are concerned with the financial integration of Jammu and Kashmir. There are some other matters for which other Ministries would take charge of piloting certain Bills. I am here, Sir, to pilot this Bill for the financial integration of Jammu and Kashmir with India.

The Bill as presented has given a list of the laws which will be enforced by the passing of this Bill. There are

[Shri A. C. Guha.]

eight laws or Acts mentioned here which this Bill intends to enforce or put in operation in the State of Jammu and Kashmir and these are all taxation laws. Sir, after the promulgation of the President's Order, the Central Government by arrangement with the Kashmir Government assumed *de facto* control of its taxation department and customs, central excise, income-tax, telegraphs, telephones, radio stations, military pensions as also the national highway from Madhopur to Uri. So this is what this Bill envisages or intends to do.

This Bill naturally involves some financial loss to the State of Jammu and Kashmir and the Central Government has agreed to make good that loss. It has been calculated that the Jammu and Kashmir State will lose about 155 or 157 lakhs of rupees, i.e., one crore and fifty five lakhs or one crore and fifty seven lakhs. At the same time the Central Government would also save something. Annually the Central Government was making a payment of Rs. 50 lakhs to the Jammu and Kashmir Government for the transit of goods in bond. The import duty collected on any goods going into Jammu and Kashmir was to be reimbursed by the Central Government to the Jammu and Kashmir Government. On that account Rs. 50 lakhs was being paid to the Jammu and Kashmir Government. That is the import duty which the Jammu and Kashmir Government would have collected on the articles consumed in that State. That is no longer to be paid by the Government of India. Moreover, the Departments now taken over by the Central Government—Central Excise, Customs, Posts and Telegraphs, Income-tax—all these are expected to give a revenue of about Rs. 30 lakhs to the Central Government. So the Central Government would gain by about Rs. 80 lakhs and the Jammu and Kashmir Government would lose about Rs. 157 lakhs. The Central Government has also a responsibility towards the Jammu and Kashmir State,

as towards other States, for development works. So it has been decided that for the present the Central Government will contribute to the Jammu and Kashmir Government annually a sum of Rs. 2 crores and fifty lakhs and this arrangement will continue till the next Finance Commission makes its report on the financial allocation to the Jammu and Kashmir State along with other States. But for the present year, as I have stated, this financial integration has taken effect only from 13th April and not from the 1st April and a *pro rata* reduction for these 12 days has been calculated. So for this year the Central Government grant to the Jammu and Kashmir State will be Rs. 2 crores and forty-two lakhs.

This, I think, in short is about the technical and formal side of this Bill, but as I have stated in the beginning, this Bill is going to remove the limitation on the sovereign authority of this House and also the limitation on our Constitution. In the Schedule, hon. Members will find the Acts which have a saving proviso to the effect that 'this Act will not apply to the Jammu and Kashmir State'. They will find a list of those Acts in the Schedule and by this Bill we are removing those saving clauses whereby those Acts were not in operation in the State of Jammu and Kashmir.

Sir, I think there is not much now to say. If hon. Members make any points in the course of the discussion I shall try to meet them. But I think before I conclude I should mention here that apart from the formalities and the technicalities embodied in this Bill, this Bill has a wider political significance. This Bill is the assertion of the integrity of India. This Bill is the assertion of the sovereign authority of this Parliament over the whole sub-continent of India. Recently, this Parliament passed another Bill which extended its authority to a small territory in West Bengal—Chandernagore—and I expect and hope that in the near future or

at some appropriate dates this House may have some further occasions to extend the authority of this Parliament and of the Constitution to other regions. And I hope Members will receive this Bill with a good grace. Thank you, Sir.

MR. DEPUTY CHAIRMAN: Motion moved:

"That the Bill to provide for the extension of certain taxation laws to the State of Jammu and Kashmir and for matter, connected therewith, as passed by the Lok Sabha, be taken into consideration."

I have to inform hon. Members that the time fixed for all stages of this Bill is one hour. So hon. Members will be very brief.

سردار بدھ سنگھ (جموں اینڈ کشمیر): جناب ڈپٹی چیئرمین صاحب! یہ جو بزنس ہاؤس کے اندر آج پیش کیا جا رہا ہے پہلا بل ہے جس سے ہندوستان اور جموں کشمیر کے درمیان اتحاد مضبوط ہو جائے گا۔ اس وقت تک اگر کسی کے دماغ میں کوئی شبہ بنا ہوا تھا تو وہ اس بل کے پاس ہونے پر نکل جائے گا اور ہر قسم کے شکوک دور ہو جائیں گے۔ اس میں کوئی شک نہیں کہ جب جموں اور کشمیر ریاست کا بھارت کے ساتھ ۱۹۴۷ میں ایکسیشن ہو گیا تو اسی وقت سے ہمارے تعلقات بھارت کے ساتھ پکے ہو گئے تھے۔ مگر وہ زمانہ جنگ کا تھا۔ پھر بھی ہم نے ایکسیشن میں کوئی شرط نہیں لگائی۔ اب تک ہم کہتے چلے

آ رہے ہیں کہ ہم نے جو الحاق کیا ہے وہ آئینی ہے اور پختہ ہے۔

پھر بھی اس میں مخالفین کی طرف سے کئی اعتراضات ہوئے۔ اس کے نتیجے کے طور وہاں پر کانستی ٹیویٹ اسبلی بنائی گئی۔ ہماری ریاست کی پوزیشن باقی ہندوستان کی ریاستوں سے مختلف تھی۔ جنگ ہوا لوکل حالات مختلف تھے۔ کچھ انٹرنیشنل معاملات بھی تھے۔ کچھ ایسی پیچیدگیاں ہو گئی تھیں جس کی وجہ سے اس اسٹیٹ کے ساتھ گورنمنٹ آف انڈیا کو اور سٹیٹوں کے مقابلہ میں خاص طور سے خیال رکھنا پڑا ہے اور اس کے لئے ایک الگ پوزیشن رکھی گئی۔ مگر کشمیر کا معاملہ ابھی تک یو۔ این۔ او۔ میں پڑا ہی ہے۔ جب تک اس معاملہ کو وہاں سے واپس نہیں لایا جائے گا۔ تب تک یہ حل ہونے کا نہیں ہے۔

گورنمنٹ آف انڈیا نے تو یہاں تک کہا ہے کہ جموں اور کشمیر کی جلتا سے رضامندی حاصل کریں گے۔ ہم وہاں کے لوگوں کی رائے حاصل کریں گے۔ مگر مہرا کہتا ہے کہ جب ہم نے بھارت کے ساتھ ایکسیشن کیا تھا تو جلتا کے نمائندوں نے اس کے ایکسیشن کے لئے کہا تھا اور اس کے بعد کانستی ٹیویٹ اسبلی نے بھی ایکسیشن کی تصدیق کر دی۔ ہم

[سردار بدھ سنگھ]

سب لوگ بھی چاہتے تھے کہ جموں اور کشمیر میں چلتا کی رائے شماری لے کر کانسٹیٹیوٹنٹ اسمبلی بن جائے اور وہ ہندوستان کے ساتھ کشمیر کے اس الحاق کو پختہ کر دے۔ چنانچہ کانسٹیٹیوٹنٹ اسمبلی کا چناؤ ہوا اور اس میں عوام کے چنتا کے نمائندوں نے ایک آواز کے ساتھ ہندوستان کے ایکسیشن کو پختہ کیا بلکہ اٹل کر دیا جس کو اب کوئی نہیں توڑ سکتا۔ اور اسے کوئی چیلنج نہیں کر سکتا۔

جب سے سنہ ۱۹۵۲ میں کشمیر اور ہندوستان کے ساتھ ایگریمنٹ ہوا جو کہ دہلی ایگریمنٹ کے نام سے مشہور ہے تب سے الحاق کے ہر ایک پہلو و دن پر دن مظبوط کیا جا رہا ہے۔ مگر ہمارے ایک معزز دوست جو کہ لوک سبھا کے ایک ممبر ہیں اور ہمارے نیشنل کانفرنس کی طرف سے ممبر ہیں اس بل کی مخالفت کرتے ہیں۔ مگر کہتے ہیں کہ لین دین دونوں چیزیں ایک پرستو میں شامل ہیں۔ جہاں تک لینے کا تعلق ہے جلدی کی جا رہی ہے۔

مجھے اس بل کے بارے میں کچھ کہنا نہیں تھا۔ میں نہیں چاہتا تھا کہ اپنے دوستوں کے درمیان کسی طرح کی کشمکش ہو۔ مگر

مجھے اس بات کا تعجب ہے کہ دنیا میں بھی اس طرح کے آدمی ہیں جو کہ یہ کہتے ہیں کہ جموں اور کشمیر کی گورنمنٹ اور گورنمنٹ آف انڈیا کے درمیان لین دین کا حساب کتاب کا مسئلہ ہے۔ تو بھلا کہیں زمین اور آسمان میں فرق جاننے والا کوئی آدمی اس بات کا یقین کر سکتا ہے۔ کہ گورنمنٹ آف انڈیا کا لینے کا ملشا ہے۔ ریاست کیا دے سکتی ہے۔ سب لوگ اچھی طرح سے جانتے ہیں کہ ہندوستان نے ہم کو کروڑوں روپیہ دیا ہے۔ ہماری جان و مال کو بچایا ہے، عزت کو بچایا ہے۔ جو ریاست حملہ آور لٹیروں سے بالکل تباہ حال ہو چکی تھی جس کے پس ایک پیسہ بھی نہیں تھا اس کی اس نے عین وقت پر ہر طرح کی مدد کی جسکی وجہ سے ہمارا جان و مال محفوظ اور برقرار ہے۔ اگر ہندوستان کی فوجیں وہاں نہیں جاتیں عظیم ہمدردی و انصاف کے جذبہ سے اور اس ریاست کی حفاظت و مدد نہ کرتی تو آج کشمیر لٹیروں کے ہاتھ میں چلا گیا ہوتا اور آج جس طرح سے از سر نو امن و شانتی وہاں پر ہے وہ نہیں ہو پاتی۔ کتنے ہی کروڑ روپیہ ہندوستان کی سرکار نے کشمیر کی مدد کے لئے دیا۔ ایک کروڑ یا دو کروڑ کی بات تو دور رہی کتنے ہی کروڑ روپیہ ہندوستان

کی سرکار نے کشمیر کے لوگوں کی بہبودی کے لئے خرچ کر دیا۔ فوج کے خرچ کا کون اندازہ لگا سکتا ہے اگر وہ اتنی مدد نہ کرتی تو آج دنیا میں ہمارا نام و نشان بھی نہ رہتا۔ اتنے پر بھی جو شخص یہ کہتا ہے کہ بھارت سرکار کچھ لہنے کے لئے جلدی کر رہی ہے تو کیا اس طرح کی باتیں کرنے سے ہمس شرم نہیں آتی۔ عظیم فوجی و مالی امداد کی موجودگی میں اب ہندوستان کے ساتھ ہمارا لین دین کا کوئی سوال ہی نہیں آتا ہے۔

دہلی منسٹر صاحب نے ابھی صاف لفظوں میں کہ دیا ہے کہ ریاست و کسٹم چھوڑنے میں ایک کروڑ ۵۷ لاکھ روپیہ کا ٹھاتا ہے۔ لیکن جو ذلت تالیف و پریشانی جو بے عزتی جو جامہ تلاشی سے ہر ایک مسافر کو ہر ایک وزیٹر کو کشمیر جانے پر اٹھانی پڑتی تھی وہ بند ہو گئی ہے۔ عوام اور خود نیشنل کانفرنس والے اکثر نہیں چاہتے تھے اس طرح لوگوں کو پریشان کیا جائے اور بے عزتی کی جائے۔ لہذا جو اس کسٹم کی وصولی کی وجہ سے خواستخواہ کی ایک طرح لوٹ، مار و تکلیف ہوتی تھی وہ اب بند ہو گئی۔ ریاستی جلتا کے لئے بڑی خوشی کی بات ہے اور انکی متفقہ رائے ہے کہ سب سے بہترین کام سب سے اچھا کام جو کشمیر کی

گورنمنٹ نے یعنی بخشی گورنمنٹ نے کیا ہے وہ یہ ہے کہ اس نے کسٹم کی اس ذلت و زحمت و پریشانی کو دور کر دیا ہے۔ اور اس سے جو آمدنی کم ہوئی ہے اس کے لئے گورنمنٹ آف انڈیا نے دھائی کروڑ روپیہ ہمیں دیا ہے۔ اس طرح ایک پیسہ کا بھی ہمیں نقصان نہیں۔ اور ہمارا کام اچھی طرح سے چل رہا ہے۔ بلکہ ایک کروڑ روپیہ زیادہ ہموں دیا گیا ہے۔

دوسری یہ بات ہے کہ اس ریاست کی مالی حالت بھی اچھی نہیں ہو سکتی ہے جب تک کہ وہاں کی کانوں کو نہ نکالا جائے۔ یہاں بڑی بڑی انڈسٹری اور بڑے بڑے کارخانے نہ کھولے جائیں۔ مگر اس کے لئے کروڑوں روپے کی ضرورت ہے اور وہ گورنمنٹ آف انڈیا ہی دے سکتی ہے۔ گورنمنٹ آف انڈیا نے کشمیر ریاست کو دس کروڑ روپیہ دیا اور اس سے وہاں پر پروجیکٹس کمیونٹی پروجیکٹس اور سڑکوں وغیرہ کا کام ہو رہا ہے۔ یہ مالی الحاق کرنا اس لئے ضروری تھا کہ ہم بغیر مالی امداد کے قطعاً زندہ نہیں رہ سکتے۔ قحط پڑتا ہے۔ سیلاب آتے ہیں۔ اچانک مصیبتیں آتی ہیں دقتیں ہوتی ہیں۔ اگر فوج کی امداد نہ ہو مال اور روپیہ کی امداد نہ ہو اور گورنمنٹ آف انڈیا کی سرپرستی

[سردار بدھ سنگھ]

ہمارے اوپر نہ ہو اور جس طرح گورنمنٹ آف انڈیا کی نظر عنایت اور ریاستوں پر رہتی ہے ویسی اگر ہمارے اوپر نہ ہو تو وہ ریاست نہیں بچ سکتی۔

اب رہا یہ کہ یہ کہا گیا کہ مہلت نہیں دی گئی۔ اور مہلت کیا ہو۔ یہ بات تو دو سال سے چلی آ رہی ہے۔ خط و کتابت ہو رہی تھی۔ وہاں لی گورنمنٹ نے وہاں کے لوگوں نے اور وہاں کی کانسٹیٹیوٹ اسبلی نے، جو فیصلہ کر دیا اس کے مطابق باہمی رضامندی سے اسی طرح کے مسائل گورنمنٹ آف انڈیا کے تحت رہیں تو اس میں کیا اعتراض ہے اور پٹرول کے ٹیکس کا مسئلہ دس سال کے لئے چھوڑ دیا گیا ہے۔ اس میں کوئی شک نہیں ہے کہ جتنے نیشنل کانفرنس کے اراکین ہیں برابر کہتے چلے آ رہے ہیں کہ گورنمنٹ آف انڈیا نے کبھی کوئی قانون زبردستی ہمارے اوپر نہیں توڑا اور نہ کبھی ہمکو زبردستی مرچ مدغم کرنے کی کوشش کی۔ بلکہ انہوں نے ہماری خاص طرفداری کی اور ناز برداری کی اور حد سے زیادہ ہماری مدد کی اور جو کچھ ہم نے کہا اسکو منظور کیا۔ لیکن ہماری خواہش و رضامندی کو ہمیشہ مدنظر رکھا۔ آج ہمارے ایک معزز ممبر نے سپریم

کورت کا مسئلہ اٹھایا۔ کہاں سپریم کورت کا مسئلہ اور کہاں ٹیکسیشن کا مسئلہ جس سے لاکھوں آدمیوں کی اقتصادی حالت پر اثر پڑتا ہے۔ آج اگر کسٹم ہٹ گیا ہے تو چالیس لاکھ آدمیوں کو پانچ پانچ روپیہ سالانہ جو کسٹم کے سلسلے میں دینا پڑتا تھا اسکی رعایت ہو گئی۔ یہ روپیہ بھی گھر میں ہی رہا، چیزیں سستی آنے لگیں اور تجارت کو قائدہ پہنچ گیا۔ تو سب سے بڑی بات یہ ہے کہ جس ہندوستان کی جمہوریت کے ساتھ ہم شامل ہوئے ہیں اب اس کے ہم اور نزدیک آ گئے ہیں۔ اس سے ہم نے بہت کچھ حاصل کیا ہے۔ کیونکہ اب گورنمنٹ آف انڈیا کی مکمل ذمہ داری ہے کہ وہ ہماری مالی حالت، ہماری اقتصادی حالت اور ہماری معاشرتی حالت کو سدھارے۔ وہاں سرکین بلانے کا مسئلہ، وہاں کے لوگوں کی تعلیم کا مسئلہ، وہاں کے رفیوجیز کا مسئلہ غرضیکہ ہمارے اقتصادی، معاشرتی، ایکڈامک، سیاسی، نیشنل، انٹرنیشنل اور ڈیفینس کے جتنے بھی مسائل ہیں وہ سب اس کے سپرد ہیں۔ جب تک ہمارا فائینشل انتیگریشن نہ ہو، جب تک ہمارا مالی الحاق نہ ہو، ہماری حالت اچھی نہیں ہو سکتی اور ہم محفوظ نہیں رہ سکتے ہیں۔ اس لئے یہ جو اعتراض کیا جاتا ہے کہ

جلدبازی کی کئی وہ غلط ہے۔ یہ جلدبازی نہیں ہے بلکہ عہن وقت پر جبکہ پریسیڈنٹ صاحب کا آرڈر ہو گیا تو اس کو جاری نہیں کیا گیا۔ اس کو یہاں پارلیمنٹ میں نہیں لایا جا سکا۔ اس کی ان کو اتھارتی ہے اختیار ہے۔ جیسا ہماری دستور ساز اسمبلی کا فیصلہ و رضامندی ہوگی اس کا احترام کرتے ہوئے اس کے مطابق جتنی ضرورت آئی صورت کے لحاظ سے ہوگی وہ ترمیم کریں گے۔ انکو آئی طور پر اختیار ہے۔

ہمارے دوست نے یہ بھی کہا کہ یہاں کے اچھے اچھے قانون وہاں لاگو ہونے چاہئیں۔ مجھے اس سے اتفاق ہے اور میں اس کے متعلق اتنا کہنا چاہتا ہوں کہ جتنے اچھے قانون یہاں پاس ہوئے ہیں ان سب کو وہاں کی کانستٹیٹیوینٹ اسمبلی مناسب وقت پر ضرور پاس کریگی اور اس طرح جتنی بھی اچھی اور بہترین چیزیں یہاں پارلیمنٹ میں پاس ہوتی ہیں یا قانون بنتے ہیں ان سب کو وہاں مقامی حالات کے تحت لاگو کریں گے۔ باقی رہا یہ سوال کہ ہماری مالی حالت اچھی نہیں وہاں بمقابلہ آمدنی اخراجات ملکی ترقی کے لئے کافی کرنے پڑتے ہی ہیں۔ تکلیفیں بڑی درپیش آ جانی ہیں۔ اچانک مصیبتیں پیدا ہو جانی ہیں۔

مگر یہ سب ہندوستان اور ریاست کشمیر کے مالی الحاق کو مضبوط کرنے سے دور ہو سکتی ہیں۔ ڈیفینس، فارن ایفرس، رسل و رسائل ان تین محکموں کے علاوہ بھی دیگر امور کے لئے وہاں کے لوگ وہاں کی گورنمنٹ اور وہاں کی کانستٹیٹیوینٹ اسمبلی نے جو فیصلہ کیا ہے یا جو فیصلہ کریگی اس کے متعلق بھی آپکو کوئی اعتراض نہیں ہونا چاہیئے اور یہ میرے خیال میں بڑا مفید ہے اور ہر طرح سے ہندوستان اور کشمیر کے ناطے کو بہت مضبوط کرتا ہے۔ ہمیں خوشی ہے کہ یہ بل پیش کیا گیا۔ میں اس کو پورے طور پر سہوررت کرتا ہوں۔

(Transliteration in Hindi of above speech).

सरदार बुध सिंह (जम्मू और काश्मीर):
जनाब डिप्टी चेंबरमैन साहब, यह जो बिल हाउस के अन्दर आज पेश किया जा रहा है पहला बिल है जिससे हिन्दुस्तान और जम्मू काश्मीर के दमियान इतिहाद मजबूत हो जायेगा इस वक्त तक अगर किसी के दिमाग में कोई शुकहा बना हुआ था तो वह इस बिल के पास होने पर निकल जायेगा और हर किस्म के शकूक दूर हो जायेंगे। इसमें कोई शक नहीं कि जब जम्मू और काश्मीर रियासत का भारत के साथ सन् १९५७ में ऐक्सेशन हो गया तो उसी वक्त से हमारे ताल्लुकात भारत के साथ पक्के हो गये थे। मगर वह जमाना जंग का था। फिर भी हमने ऐक्स १७

[सरदार बृध सिंह]

में कोई शर्त नहीं लगाई। अब तक हम कहते चले आ रहे हैं कि हमने जो इलहाक किया है वह आइनी है और पुस्ता है। फिर भी उस पर मुखालिफीन की तरफ से कई एतराजात हुये और उसके नतीजे के तौर पर वहां पर कांस्टिट्यूट असेम्बली बनाई गई। हमारी रियासत की पोलीशन बाकी हिन्दुस्तान की रियासतों से मूल्-बलिफ थी। जंग हुआ, लोकल हालात मुख्तलिफ थे, कुछ इंटरनेशनल मामलात भी थे, कुछ ऐसी पेचीदगियां हो गईं थीं जिसकी वजह से इस स्टेट के साथ गवर्न-मेंट आफ इंडिया को और स्टेटों के मुकाबिले में खास तौर से खयाल रखना पड़ा है और उसके लिये एक अलग पोलीशन रखी गई। मगर काश्मीर का मामला अभी तक यू० एन० ओ० में पड़ा ही हुआ है। जब तक इस मामले को वहां से वापस नहीं लाया जायेगा तब तक यह हल होने का नहीं है। गवर्नमेंट आफ इंडिया ने तो यहां तक कहा है कि जम्मू और काश्मीर की जनता से रजामन्दी हासिल करेंगे, हम वहां के लोगों की राय हासिल करेंगे। मगर मेरा कहना है कि जब हमने भारत के साथ ऐक्सेशन किया था तो जनता के नुमाइन्दों ने ही ऐक्सेशन के लिए कहा था और उसके बाद कांस्टिट्यूट असेम्बली ने भी ऐक्सेशन की तस्दीक कर दी। हम सब लोग यही चाहते थे कि जम्मू और काश्मीर में जनता की राय शुमारी लेकर कांस्टिट्यूट असेम्बली बन जाय और वह हिन्दुस्तान के साथ काश्मीर के इस इलहाक को पुस्ता कर दे। चुनांचे कांस्टिट्यूट असेम्बली का चुनाव हुआ और उसमें अवांम के जनता के नुमाइन्दों ने एक आवाज के साथ हिन्दु-

स्तान के ऐक्सेशन को पुस्ता किया बल्कि अटल कर दिया जिसको अब कोई नहीं तोड़ सकता, और इसे कोई चैलेंज नहीं कर सकता।

जबसे सन् १९५२ में काश्मीर और हिन्दुस्तान के साथ ऐग्रिमेंट हुआ जो कि देहली ऐग्रिमेंट के नाम से मशहूर है तब से इलहाक के हर एक पहलू को दिन पर दिन मजबूत किया जा रहा है। मगर हमारे एक मुअज्जिज दोस्त जो कि लोक सभा के एक मेम्बर हैं और हमारी नेशनल कांग्रेस की तरफ से मेम्बर हैं इस बिल की मुखालिफत करते हैं। कहते हैं कि लेन देन दोनों चीजें एक प्रस्ताव में शामिल हैं, जहां तक लेने का ताल्लुक है जल्दी की जा रही है।

मुझे इस बिल के बारे में कुछ कहना नहीं था मैं नहीं चाहता था कि अपने दोस्तों के दमियान किसी तरह की कशमकश हो। मगर मुझे इस बात का ताज्जुब है कि दुनिया में भी इस तरह के आदर्मी हैं जो कि यह कहते हैं कि जम्मू और काश्मीर की गवर्नमेंट और गवर्नमेंट आफ इंडिया के दमियान लेनदेन के हिसाब किताब का मसअला है। तो भला कहीं जर्मन और आसमान में फर्क जानने वाला कोई आदमी इस बात का यकीन कर सकता है कि गवर्नमेंट आफ इंडिया का लेने का मन्शा है। रियासत क्या दे सकती है? सब लोग अच्छी तरह से जानते हैं कि हिन्दुस्तान ने हमको करोड़ों रुपया दिया है। हमारी जान व माल को बचाया है इज्जत को बचाया है। जो रियासत हमलाआवर लुटेरों से बिलकुल तबाह हाल हो चुकी थी, जिसके पास एक पैसा भी नहीं था, उसकी

उसने ऐन वक्त पर हर तरह की मदद की जिसकी वजह से हमारा जान व माल महफज और बरकरार है। अगर हिन्दुस्तान की फौजे वहा नहीं जाती अजीम हमदर्दी व इसाफ के जजबा से और उस रियासत की हिफाजत व मदद न करती तो आज काश्मीर लुटेरो के हाथ मे चला गया होता और आज जिस तरह से अजसरेनौ अमन व शाति वहा पर है वह नहीं हो पाती। कितने ही करोड़ो रुपया हिन्दुस्तान की सरकार ने काश्मीर की मदद के लिये दिया। एक करोड़ या दो करोड़ की बात तो दूर रही कितने ही करोड़ रुपया हिन्दुस्तान की सरकार ने काश्मीर के लोगो की बहबूदी के लिये खर्च कर दिया। फौज के खर्च का कौन अन्दाजा लगा सकता है। अगर वह इतनी मदद न करती तो आज दुनिया मे हमारा नामों निशान भी न रहता। इतने पर भी जो शरूस यह कहता है कि भारत सरकार कुछ लेने के लिये जल्दी कर रही है तो क्या इस तरह की बाते करने से हमें शर्म नहीं आती। अजीम फौजी व माली इमदाद की मौजूदगी मे अब हिन्दुस्तान के साथ हमारा लेन-देन का कोई सवाल ही नहीं उठता है। डिप्टी मिनिस्टर साहब ने अभी साफ लफ्जों में कह दिया है कि रियासत को कस्टम छोड़ने मे एक करोड़ ५७ लाख रुपया का घाटा है। लेकिन जो जिल्लत, तकलीफ व परेशानी, जो बेइज्जती जामा तलाशी से हर एक मुसाफिर को, हर एक विजिटर को काश्मीर जाने पर उठानी पड़ती थी वह बन्द हो गई है। अवाम और खुद नेशनल कांफ्रेस वाले अक्सर नहीं चाहते थे कि इस तरह लोगों

को परेशान किया जाय और बेइज्जती की जाय। लिहाजा जो इस कस्टम की वसूली की वजह से ख्वाह मख्वाह की एक तरह लूट मार व तकलीफ होती थी वह अब बन्द हो गई। रियासती जनता के लिये बड़ी खुशी की बात * और उनकी मुतफिक्का राय है कि सब से बेहतरीन काम, सब से अच्छा काम जो काश्मीर की गवर्नमेंट ने यानी बरूशी गवर्नमेंट ने किया है वह यह है कि उसने कस्टम की इस जिल्लत, जहमत और परेशानी को दूर कर दिया है और इससे जो आमदनी कम हुई है उसके लिये गवर्नमेंट आफ इंडिया ने ढाई करोड़ रुपया हमे दिया है। इस तरह एक पैसे का भी हमे नुकसान नहीं है और हमारा काम अच्छी तरह से चल रहा है, बल्कि एक करोड़ रुपया ज्यादा हमे दिया गया है।

दूसरी यह बात है कि इस रियासत की माली हालत भी अच्छी नहीं हो सकती है जब तक कि वहां को कानों को न निकाला जाय, वहां बड़ी बड़ी इडस्ट्री और बड़े बड़े कारखाने न खोले जाय। मगर उसके लिए करोड़ो रुपये की जरूरत है और वह गवर्नमेंट आफ इंडिया ही दे सकती है। गवर्नमेंट आफ इंडिया ने काश्मीर रियासत को दस करोड़ रुपया दिया और उससे वहां पर प्रोजेक्ट्स, क्यूमिन्टी प्रोजेक्ट्स, और सड़कों वगैरह का काम हो रहा है। यह माली इलहाक करना इस लिए जरूरी था कि हम बगैर माली इमदाद के कतअन जिन्दा नहीं रह सकते। कहत पड़ता है, सेलाब आते है, अचानक मुसीबते आती हैं, दिक्कतें होती है, अगर फौज की इमदाद न हो, माल और रुपये की

[सरदार बुध सिंह]

इमदाद न हो और गवर्नमेंट आफ इंडिया की सरपरस्ती हमारे ऊपर न हो और जिस तरह गवर्नमेंट आफ इंडिया की नजरे इनायत और रियासतो पर रहती हैं वैसी अगर हमारे ऊपर न हो तो यह रियासत नहीं बच सकती ।

अब रहा यह कि यह कहा गया कि मुहलत रही दी गई । और मुहलत क्या हो यह बात तो दो साल की चली आ रही है । खतो किताबत हो रही थी, वहां की गवर्नमेंट ने, वहां के लोगों ने और वहां की कास्टिट्यूट असम्बली ने जो फैसला कर दिया उसी के मुताबिक बाहर्मी रजामन्दी से इस तरह के मसायल गवर्नमेंट आफ इंडिया के तहत रहे तो इसमें क्या एतराज है । पेट्रोल के टैक्स का मसला दस साल के लिए छोड़ दिया गया है इसमें कोई शक नहीं है कि जितने नेशनल कांग्रेस के आरकोन हैं बराबर कहते चले आ रहे हैं कि गवर्नमेंट आफ इंडिया ने कभी कोई कानून जबरदस्ती हमारे ऊपर नहीं ठूसा और न कभी हमको जबरदस्ती मर्ज मदगम करने की कोशिश की, बल्कि उन्होंने हमारी खास तरफदारो की और नाजबंदारी की और हद से ज्यादा हमारा मदद की और जो कुछ हमने कहा उसको मजूर किया हमारी ख्वाहिश व रजामन्दी को हमेशा मद्दे नज़र रखा । आज हमारे एक मुअज्जिज मेम्बर ने सुप्रीम कोर्ट का मसला उठाया । कहा सुप्रीम कोर्ट का मसला और कहा टैक्सेशन का मसला जिससे लाखों आदमियों की इक्तासादी हालत पर असर पड़ता है । आज अगर कस्टम हट गया है तो चालीस लाख आदमियों को पांच पांच रुपया सालाना जो कस्टम के सिलसिले में देना पड़ता था उसकी रियायत हो गई । यह रुपया भी घर में ही रहा

चीजें सस्ती आने लगी और निजारत को फायदा पहुंच गया । तो सबसे बड़ी बात यह है कि जिस हिन्दुस्तान की जमहूरियत के साथ हम शामिल हुए हैं, अब उससे हम और नज़दीक आ गये हैं । इससे हमने बहुत कुछ हासिल किया है क्योंकि अब गवर्नमेंट आफ इंडिया की मुकम्मल जिम्मेदारी है कि वह हमारी माली हालत, इक्तासादी हालत और हमारी माशरती हालत को सुधारे । वहां सड़के बनाने का मसला, वहां के लोगों की तालीम का मसला, वहां के रेफ्यूज का मसला गरजे कि हमारे इक्तासादी, माशरती, इकोनामिक, सियासी, नेशनल इटरनेशनल और डिफेंस के जितने भी मसायल हैं वह सब उसके सुपुर्द हैं । जब तक हमारा फाईनेंशल इटेगरेशन न हो, जब तक हमारा माली इल्हाक न हो, हमारी हालत अच्छी नहीं हो सकती और हम महफूज नहीं रह सकते हैं । इसलिए यह जो एतराज किया जाना है कि जल्दबाजी को गई वह गलत है । यह जल्दबाजा नहीं है बल्कि एन वक्त पर जब के प्रेमिडेट माहब का आर्डर हो गया तो उसको जारी किया गया । उसको यहां पार्लियामेंट में नहीं लाया जा सका । इसको उनको अयारिटी है, अखिनयार है । जैसा हमारी दस्तूरसाज असम्बली का फैसला व रजामन्दी होगी उसका एहताराम करते हुए, उसके मुताबिक जितनी जरूरत आइनी सूरत के लिहाज से होगी वह तरमीम करेगे । उनको आइनी तौर पर अखिनयार है ।

हमारे दोस्त ने यह भी कहा कि यहां के अच्छे अच्छे कानून वहां लागू होने चाहिये । मुझे इससे इतिफाक है और मैं इसके मताल्लिक इतना कहना

चाहता हूँ कि जितने अच्छे कानून यहां पास हुए हैं उन सबको वहां की कांस्टिट्यूट असेम्बली मुनासिब वक्त पर जरूर पास करेगी। और इस तरह जितनी भी अच्छी और बेहतर चीजें यहां पार्लियामेंट में पास होती हैं या कानून बनते हैं उन सबको वहां मुकामी हालत के तहत लागू करेंगे। बाकी रहा यह सवाल कि हमारी माली हालत अच्छी नहीं, वहां बमुकाबिला आमदनी अखराजात मुल्की तरक्की के लिये काफी करने पड़ते ही हैं, तकलीफें बड़ी दरपेश आ जाती हैं अचानक मुसीबतें पैदा हो जाती हैं, मगर यह सब हिन्दुस्तान और रियासत कश्मीर के माली इल्हाक को मजबूत करने से दूर हो सकता है। डिफेंस, फारेन अफेयर्स, रूस्लो रसायल इन तीन महकमों के अलावा भी दोगर अमूर के लिये वहां के लोग, वहां की गवर्नमेंट और वहां की कांस्टिट्यूट असेम्बली ने जो फैसला किया है या जो फैसला करेगी उसके मुतालिक भी आपको कोई एतराज नहीं होना चाहिये और यह मेरे खयाल में बड़ा मुफीद है और हर तरह से हिन्दुस्तान और काश्मीर के नाते को बहुत मजबूत करता है। हमें खुशी है कि यह बिल पेश किया गया। मैं इसको पूरे तौर पर सपोर्ट करता हूँ।

शरी पे - अिम - खान (जमों اینڈ

कश्मीर): جناب ذیبتی چیرمین صاحب! جمن کشمیر کے لئے اور ہم لوگوں کے لئے فائلینشل انٹیگریشن کا جو بل آج آیا ہے وہ ایک بڑی مبارک چیز ہے - سب سے بڑی چیز جو وہاں تھی وہ کسٹم ڈیوٹی تھی اور اس کسٹم ڈیوٹی سے لوگ

پریشان تھے، تلگ تھے - کسٹم ڈیوٹی پانچ فیصدی سے بیس فیصدی تک مختلف ایشیا پر تھی - علاوہ اس کے کہ لوگوں کو بلاوجہ چیزوں کی زاید قیمتیں دینی پڑتی تھیں - وہاں کے لوگوں میں ایک خراب عادت اور بھی پڑ رہی تھی کہ وہ چیزیں چھپا کر لیجائیں - اگر گورنمنٹ آف انڈیا اس میں ہماری مدد نہ کرتی تو ہم ہرگز اس قابل نہیں تھے کہ ہم کسٹم ڈیوٹی معاف کر دیتے - حساب تو ہم اس طرح دیکھ رہے ہیں کہ ہم نے کسٹم ڈیوٹی معاف کر دی جسکا مطلب یہ ہوا کہ ڈیوٹی کروڑ روپیہ کا ہمارے ملک کو فائدہ ہو گیا - اگر یہ معاف نہیں ہوتا تو ملک کی جہب سے چیزیں خریدنے کے واسطے ڈیوٹی کروڑ روپیہ زیادہ نکلتا - دوسری طرف گورنمنٹ آف انڈیا نے ہمکو ڈھائی کروڑ روپیہ سالانہ امداد کے طور پر دیا - اس طرح اگر حساب دیکھا جائے تو ہم بہت زیادہ فائدہ میں ہیں - اس کا ایک فائدہ اور ہوا ہے - ریاست جموں اور کشمیر جو کہ اپنی طرف سے یورپ سے ہندوستان کے ساتھ الحاق کر چکی ہے ایک دفعہ نہیں بلکہ دو دفعہ اور شروع میں بھی اس کے ایکسیشن میں کوئی کنڈیشن نہیں تھی اور اس کے بعد بھی جو وہاں کی کانسٹیٹیوٹ اسبلی نے ایکسیشن منظور کیا ہے اس میں بھی انہوں نے کوئی

[شری پی۔ ایم۔ خان]

کنڈیشن نہیں رکھی ہے۔ اس لحاظ سے بھی وہ ہندوستان کے زیادہ قریب آگئی ہے۔ جیسا کہ میں نے پہلے عرض کیا ہے کہ یہی کسٹم ڈیوٹی فائینلشل انٹیگریشن کا دراصل باعث بنی اور اس پر کافی بات چیت بھی ہوئی۔ ہم گورنمنٹ آف انڈیا کے بہت مشکور ہیں کہ انہوں نے ہماری کسٹم ڈیوٹی بھی معاف کر دی اور جتنی کسٹم ڈیوٹی سے ہمیں سالانہ آمدنی ہوتی تھی اس سے زیادہ ہمیں سالانہ امداد بھی دیدی۔ باقی جھسا کہ میں نے حساب بتایا ہے اب یہ کہنے والے خود سوچ لیں کہ گورنمنٹ آف انڈیا صرف لیتی ہے یا دیتی بھی ہے۔ ہمارا کسٹم معاف ہونے سے ایک کروڑ پچاس لاکھ کا تو ہمیں فائدہ ہو ہی گیا اور اس کے علاوہ بھی ہمیں دو کروڑ پچاس لاکھ سالانہ مل گیا۔ میرے خیال سے ایک معمولی حساب دان بھی اس سے اندازہ کر سکتا ہے کہ زیادہ لیا گیا یا دیا گیا۔

آخر میں میں پھر عرض کرنا چاہتا ہوں کہ میں گورنمنٹ آف انڈیا کا بہت مشکور ہوں اور میں اس بل کی تائید کرتا ہوں۔

(Transliteration in Hindi of above speech.)

श्री पी० एम० खान (जम्मू और काश्मीर) : जनाब डिप्टी चैयरमैन साहिब, जम्मू काश्मीर के लिये और हम लोगों के लिये फाइनल इंटीग्रेशन का जो

बिल आज आया है वह एक बड़ी मुबारक चीज है। सबसे बुरी चीज जो वहां थी, वह कस्टम ड्यूटी थी और उस कस्टम ड्यूटी से लोग परेशान थे, तंग थे। कस्टम ड्यूटी ५ फी सदी से ३० फी सदी तक मुख्तलिफ अशिया पर थी, अलावा इसके कि लोगों को बिला वजह चीजों की जायद कीमतें देनी पड़ती थीं, वहां के लोगों में एक खराब आदत और भी पड़ रही थी कि वह चीजें छिपा कर ले जायें। अगर गवर्न-मेंट आफ इंडिया इसमें हमारी मदद न करती, तो हम हर्गिज इस काबिल नहीं थे कि हम कस्टम ड्यूटी माफ कर देते। हिसाब तो हम इस तरह देख रहे हैं कि हमने कस्टम ड्यूटी माफ कर दी जिसका मतलब यह हुआ कि डेढ़ करोड़ रुपया का हमारे मुल्क को फायदा हो गया। अगर यह माफ नहीं होता तो मुल्क का जब से चीजें खरीदने के वास्ते डेढ़ करोड़ रुपया ज्यादा निकलता। दूसरी तरफ गवर्नमेंट आफ इंडिया ने हमको ढाई करोड़ रुपया सालाना इमदाद के तौर पर दिया। इस तरह अगर हिसाब देखा जाय तो हम बहुत ज्यादा फायदे में हैं। इसका एक फायदा और हुआ है, रियासत जम्मू और काश्मीर, जो कि अपनी तरफ से पूरे तौर पर हिन्दुस्तान के साथ इलहाक कर चुकी है, एक दफा नहीं बल्कि दो दफा और शुरु में भी उसके ऐक्सेशन में कोई कन्डीशन नहीं थी और उसके बाद जो वहां की कांस्टीटुएंट असेम्बली ने ऐक्सेशन मंजूर किया है उसमें भी उन्होंने कोई कन्डीशन नहीं रखी है, इस लिहाज से भी वह हिन्दुस्तान के ज्यादा करीब आ गई है। जैसा कि मैंने पहले अर्ज किया है कि यही कस्टम ड्यूटी फाइनल इंटीग्रेशन का दरअसल

बाइस बनी और इस पर काफी बातचीत हुई। हम गवर्नमेंट आफ इंडिया के बहुत मशकूर हैं कि उन्होंने हमारी कस्टम ड्यूटी भी माफ कर दी और जितने कस्टम ड्यूटी से हमें सालाना आमदनी होती थी, उससे ज्यादा हम सालाना इमदाद भी दे दी। बाकी जैसा कि मैंने हिसाब बताया है, अब यह कहने वाले खुद सोच लें कि गवर्नमेंट आफ इंडिया सिर्फ लेती है या देती भी है। हमारा कस्टम माफ होने से एक करोड़ पचास लाख का तो हमें फायदा हो ही गया है और इसके अलावा भी हमें दो करोड़ पचास लाख रुपया सालाना मिल गया। मेरे ख्याल से एक मामूली हिसाब दां भी इससे अन्दाजा कर सकता है कि ज्यादा लिया गया कि दिया गया। आखिर में मैं फिर अर्ज करना चाहता हूँ कि मैं गवर्नमेंट आफ इंडिया का बहुत मशकूर हूँ और मैं इस बिल की तारीफ करता हूँ।

3 P.M.

SHRI KISHEN CHAND (Hyderabad): Mr. Deputy Chairman, I wholeheartedly welcome this Bill, and I am very glad that after all Jammu and Kashmir is going to be fully integrated in our Union. It is becoming, in the real sense of the term, an integral part of our country, and we are really proud of it. I may point out in this connection, Sir, that it was very good of our Government to have given them a subsidy of Rs. 2½ crores in lieu of the internal customs duty, because there is no meaning in having any customs duty between the units of one country. I am also very glad, Sir, that it will help in the development of Kashmir, because after all, it was the people of Kashmir who were paying both, the import duty and the export duty on their goods; and now that this export and import duty has been abolished.

it will give a fillip to the trade of Kashmir and thereby improve the condition of the people in that State. It is a well-known fact, Sir, that the people of Kashmir are very poor and they need all our help and encouragement. In a family, if one child is a weak child, the father spends a larger share of his money on that particular child. In a similar way, Sir, we are very proud that our Government is going to give its due share to the Kashmir Government and try to make Kashmir as advanced a State as any other State in our country. And therefore, I wholeheartedly welcome this Bill and wish the best of luck to Kashmir.

DR. RADHA KUMUD MOOKERJI (Nominated): Sir, I wish to ask a simple question. I want to know whether in this Bill there is any light thrown upon the main issue of Kashmir's accession to India. I believe, this issue has not yet been solved in a permanent way. So I wish to know whether in this Bill there is any light to be derived on that main issue of Kashmir's accession to India.

SHRI A. C. GUHA: Sir, I have not much to say. I am glad that all the Members have welcomed this Bill. Two hon. Members from Kashmir have mentioned one point which, I think, deserves particular attention. The customs duty that was being realised by the Kashmir State was a duty really realised from the poor consumers in the State, and it was also a handicap in the development of trade and industry of Kashmir. The duty was collected not only on the imported goods but also on the export of any goods from Kashmir to other parts of India. So, it was in fact a very great handicap in the development of industry and trade of Kashmir, and it was also an oppressive measure for the poor consumers of Kashmir. As pointed out by the Pir Saheb also, customs duty was only encouraging smuggling. That, in a sense, was undermining the morale of the people there. Apart from the political and

[Shri A. C. Guha.]

financial implications, this is also a very important factor in connection with this Bill. As expected by Mr. Kishen Chand, this Bill will really give a new impetus to the development of Kashmir. He expressed a sentiment that Kashmir being rather poor and less developed than some other regions, surely it deserved better attention from the Central Government. I agree with him that it should be the aim and purpose of the Central Government to see that all parts of India should have equal opportunities of development. There should be some uniformity in the matter of economic development, and this is also one of the points in favour of this Bill.

Then, Sir, as for the point mentioned by Dr. Mookerji, I think, Sir,

MR DEPUTY CHAIRMAN: You have already mentioned it in your speech

SHRI A C GUHA: He knows politics, and he can understand the implications of this Bill quite well I need not say anything on that matter Sir, I move.

MR DEPUTY CHAIRMAN: The question is:

“That the Bill to provide for the extension of certain taxation laws to the State of Jammu and Kashmir and for matters connected therewith, as passed by the Lok Sabha, be taken into consideration.”

The motion was adopted.

MR DEPUTY CHAIRMAN: We shall now take up the clause-by-clause consideration of the Bill. There are no amendments.

Clauses 2 to 8 and Schedule were added to the Bill

Clause 1, the Title and the Enacting formula were added to the Bill.

SHRI A. C. GUHA: Sir, I move that the Bill be passed.

MR DEPUTY CHAIRMAN: Motion moved.

“That the Bill be passed.”

SHRI S MAHANTY (Orissa): Mr. Deputy Chairman

MR DEPUTY CHAIRMAN: This is the third reading stage.

SHRI S MAHANTY: Yes, Sir.

Mr. Deputy Chairman, at this stage naturally I have got nothing much to add. Let there be no misunderstanding that I rise to raise a dissenting voice in regard to this Bill. Nothing could be more dear to me and to India at large to see that this Parliament, which enacts all legislative measures with a preamble that the scope of the Bill does not extend to the State of Jammu and Kashmir, enacts at least one piece of legislation where the scope is being extended to the State of Jammu and Kashmir. Therefore, Sir,

SHRI A C GUHA: Not only that, but this Bill removes that proviso from so many other Acts.

SHRI S. MAHANTY. That is what I am saying. So, nothing could be a better occasion for happiness and joy than this. But, Sir, you would permit me to mention that the ill-advised policy of the Government of India in regard to Jammu and Kashmir has resulted in a catastrophe, and has resulted—what should I say, Sir? I should be more guarded—in the sacrifice of the life of the doyen of Indian patriots; I refer to Dr. Shyama Prasad Mookerji.

MR DEPUTY CHAIRMAN: We are not concerned with all those things here. We are concerned only with the Bill. And we are at the third reading stage. Please don't go beyond the four corners of the Bill.

SHRI S MAHANTY: I am very thankful to you, Sir, for having reminded me of the four corners of the

Bill. After all, what are the four corners of the Bill? They are the merger of Kashmir with India. And therefore, Sir, when I talk of the four corners of the merger of Kashmir with India, I cannot help being reminded of the background.

MR DEPUTY CHAIRMAN: That is irrelevant. I will not allow it.

SHRI S MAHANTY: Sir, I will not embarrass you by my irrelevance.

MR DEPUTY CHAIRMAN. No question of embarrassment. I want you to be relevant.

SHRI S MAHANTY I am relevant, Sir. And I think the Government owes us an answer as to why this inordinate delay took place about Jammu and Kashmir, even though it formed part of the Indian Constitution, though it was a Part B State.....

MR DEPUTY CHAIRMAN: Are you opposing it?

SHRI S MAHANTY: I am not opposing. But I want to know it, and the Government should give us an answer.

MR DEPUTY CHAIRMAN: You would have been relevant if you had spoken earlier. You were not present here.

SHRI S. MAHANTY: If you want to stop me, I am at your mercy. I will.....

MR DEPUTY CHAIRMAN It is not a question of my stopping you or going to the rules, you can speak only if you are objecting to the Bill.

SHRI S MAHANTY: I am not objecting to it. It is not a question of objecting or supporting the Bill.

MR DEPUTY CHAIRMAN: Then, all this is irrelevant.

SHRI S. MAHANTY. If you do not allow me, I can take my seat. If you do not like me to speak ...

MR DEPUTY CHAIRMAN: It is not a question of my liking you to speak or not. You should be relevant. Every hon Member is expected to be relevant. You know the rules.

SHRI S MAHANTY: What I am trying to point out is this. I welcome this Bill. There can be no opposition to this measure.

MR DEPUTY CHAIRMAN. Then you congratulate the hon Minister.

SHRI S MAHANTY: I congratulate the hon Minister. But at the same time, we wish to ask the hon. Minister to throw some light.

MR DEPUTY CHAIRMAN: You were not present when he moved the Bill.

SHRI S. MAHANTY: I bow to your ruling, and I take my seat. I do not want to embarrass you at this stage.

DIWAN CHAMAN LALL (Punjab): May I, Sir, with your permission say a word in regard to this measure? While congratulating my hon friend for bringing forward this measure before this House, it is necessary that we should at the same time congratulate the Kashmir authorities for having made it possible for this measure to be placed on the Statute Book. My learned friend said a little while ago that the Government had delayed this thing. Perhaps he is not aware of the fact that time had to be taken in order that the agreement that had been arrived at, known as the Delhi Agreement, was given effect to in its proper manner. After that agreement had been given effect to, it became necessary to bring in legislation of this nature. Any delay that has taken place is a matter of history. It is not a matter of dereliction of duty on the part of the Government or on the part of my hon. friend who has sponsored this measure.

It is part and parcel of the circumstances of the case known as the Kashmir case. Sir, I have only recently

[Diwan Chaman Lall.]
been to Kashmir I want to take this opportunity of saying how much the people of Kashmir look forward to their close connection with India. That very great learned leader of our people, Dr Radha Kumud Mookerji, asked what the position was in regard to the integration of Kashmir with India.

SHRI A. C. GUHA: He used the term "accession".

DIWAN CHAMAN LALL: That matter has been settled.

MR DEPUTY CHAIRMAN: It has been answered. Dr. Mookerji was not here when Mr Guha made his speech.

DIWAN CHAMAN LALL: Let me say this

SHRI KISHEN CHAND. Is he within his rights in answering the points which you considered to be irrelevant?

DIWAN CHAMAN LALL: I am perfectly within my rights on the third reading of this measure

MR DEPUTY CHAIRMAN: You need not answer Mr. Mahanty. Both he and Dr Mookerji were not present when Mr. Guha made his speech.

DIWAN CHAMAN LALL: I am perfectly within my rights, Mr. Deputy Chairman, in saying what I desire to say in regard to this measure on the third reading of this Bill. What I want to say is this: Let there be no mistake about it that the people of Kashmir—and I have gone through village after village in Kashmir and spoken to the leaders who have fought for the regime and against the regime, spoken to the Ministers of the Government including the Chief Minister who is doing a wonderful job of work—are determined to see that this step that is now being taken leads to

the greater glory of Kashmir. The next step will be the taking of the necessary precautions to develop the industries of Kashmir. Kashmir has got all the resources, and I see no reason why this taxation measure should not be utilised for the purpose of setting Kashmir on the path of progress, greater progress than even India or any other State of India has so far achieved. So, I congratulate my hon friend on bringing this measure to the floor of this House.

MR. DEPUTY CHAIRMAN: The question is:

"That the Bill be passed."

The motion was adopted.

THE ADMINISTRATION OF EVACUEE PROPERTY (AMENDMENT) BILL, 1954

THE MINISTER FOR REHABILITATION (SHRI A P JAIN): Sir, I beg to move:

"That the Bill to abrogate the evacuee property law in respect of persons who have done or do any act on or after the 7th day of May, 1954, which if done before that date would have rendered them subject to that law and to amend the Administration of Evacuee Property Act, 1950, for that purpose and certain other purposes, as passed by the Lok Sabha, be taken into consideration."

Sir, the Sabha will agree with me that the evacuee property law is an extraordinary law. There is no parallel to this legislation on the Statute Book of any civilised country. We had to pass this law on account of the extraordinary circumstances arising out of the partition. There was no escape from it, but now more than seven years have passed and the question before us is whether there is any further need to retain this law on the Statute Book. The Sabha will also agree with me that